

Sveci – zaštitnici od bolesti probavnog sustava u kršćanskoj tradiciji

Patron Saints and Gastrointestinal Diseases in the Christian Tradition

Ante Škrobonja

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci
51000 Rijeka, Ul. braće Branchetta 20

Sažetak Cilj: Registrirati svece kojima se u kršćanskoj tradiciji pripisuje moć zaštite od bolesti probavnog sustava te objasniti njihovu međusobnu vezu ili simbolično značenje. Metode: Obrada hagiografske i sakralno-ikonografske literature, obilazak crkava, samostana i muzeja te razgovor s osobama koje poznaju sakralnu i pučku tradiciju. Rezultati: Iz bogate kršćanske i etnografske baštine, kao svojevrsan specifikum izdvojeno je 15 svetaca za koje se u puku tradicionalno vjeruje da imaju zaštitničku moć ili da pomažu kod bolesti vezanih za probavni sustav. Uz želudac i popratne bolesti vežu se: Franjo Asiški, Ivana Franciska de Chantal i Toma Akvinski. Kod grčeva u trbuhu, crijevnih bolesti, proljeva i upale crvuljka pomažu: Albertino, Batilda, Erazmo, Ignacije Lojolski, Pantaleon, Pavao, Udalrik, Veronika Giuliani i Wolfgang. Zaštitnici od bolesti jetre su: Franjo Asiški, Josip Benedikt Cottolengo i Toma Akvinski. Oboljeli od tifusa i paratifusa zazivaju sv. Damaza, a u epidemijama kolere zaštitnici su sv. Franjo Marija iz Camporossa i sv. Udalrik. Uz kratke hagiografske naznake dano je i objašnjenje o vezi pojedinog sveca s određenom bolesti. Zaključak: Prezentirani primjeri pokazuju kako se interdisciplinarnim pristupom kršćanskoj tradiciji može doći i do drugih saznanja koja nadilaze uske religijske poruke. U ovom primjeru to su prilozima povijesti medicine u najširem smislu.

Ključne riječi: etnomedicina, probavni sustav, religija, kršćanstvo, sveci

Summary Goal: To register saints who are attributed the power to protect against gastrointestinal diseases in the Christian tradition and explain their correlations or symbolic meaning. Methods: The analysis of hagiographic and sacred- iconographic literature; tour of churches, monasteries and museums, and interviews with people familiar with sacred and popular tradition. Results: 15 saints believed to have protective powers or helping with gastrointestinal diseases represent a specific phenomenon and make a part of the rich Christian and ethnographic heritage. The following saints are associated with gastric and related diseases: Francis of Assisi, Jane Frances de Chantal and Thomas Aquinas. The saints associated with abdominal cramps, intestinal diseases, diarrhea and appendicitis are: Albertino, Bathilde, Erasmus, Ignatius Loyola, Pantaleon, Paul, Udalric, Veronica Giuliani and Wolfgang. The saints protecting from liver diseases are: Francis of Assisi, Joseph Benedict Cottolengo and Thomas Aquinas. The people suffering from typhoid fever and paratyphoid fever can ask for help from St. Damasus, while St. Francis Mary Camporosso and St. Udalric protect in cholera epidemics. Brief hagiographic descriptions are accompanied with the explanations of the relationship between a particular saint and a disease. Conclusion: The presented examples show how an interdisciplinary approach to the Christian tradition can expand our knowledge beyond the religious message itself. In this particular example, this is the contribution to the history of medicine in the full sense.

Key words: ethnomedicine, gastrointestinal system, religion, Christianity, saints

Sveci zaštitnici i njihove "specijalizacije"

Jedan od osebujnih fenomena po kojima se kršćanstvo izdvaja od ostalih religija svakako su blaženi i sveci. To su u pravilu stvarne osobe koje su se za života istakle kršćanskim krijepostima i umrle "na glasu svetosti" te su osim toga za života ili poslije smrti činile čudesa. Stoga se većini njih dodatno pripisuju i specifične protektivne sposobnosti pa ih zato kao svoje zaštitnike štiju određene

skupine ljudi. Među njima oko 180 ih je prihvaćeno za zaštitnike od određenih bolesti ili pomoćnike u određenim kritičnim situacijama (1).

Razlozi zbog kojih je pobožni puk pojedine svece prihvatio za zaštitnike od pojedinih bolesti vrlo su različiti i neobično zanimljivi. U ranokršćanskih svetaca i mučenika najčešća je asocijacija s dijelom tijela na koji je bila usmjerena tortura, način usmrćivanja ili neočekivani događaji koji su se pritom zbili. Sv. Apolonija će postati zaštitnicom od bolesti zubi jer su joj krvnici čupali zube, sv. Agati su amputirali

dojke pa je zazivaju dojilje i žene s bolestima u dojnama, sv. Erazmu su čupali crijeva pa je postao zaštitnikom od trbušnih bolesti, sv. Bartolu su derali kožu, sv. Lovro je pržen na žaru. Sv. Sebastijan je usmrćen strijelama koje od pamtivijeka asociiraju na Apolona i kugu kojom je u obliku strijele kaznio izdaju Ahejaca. Munja koja će spaliti okrutnog oca sv. Barbare pribavit će svetici zaštitničke moći glede vrućica i opekline... Česti su primjeri bolesti od kojih su budući sveci bolovali i uspješno im se suprotstavljali, ili pak pomagali oboljelima (sv. Rok i kuga). Neki su sretno preživjeli nezgode: sv. Ivan Apostol i sv. Benedikt – trovanje, a sv. Pavao ugriz zmije otrovnice (1, 2). Neki od njih, poput svete braće Kuzme i Damjana bili su izuzetno uspješni liječnici, a drugi su se istakli u nekim specifičnim situacijama (sv. Blaž i bolesti grla) (3, 4). Uz to nerijetke su i druge asocijacije poput onih proizašlih iz imena kao u slučaju sv. Lucije i bolesti očiju (*lat. lux = engl. light*) ili pratećih ikonografskih simbola, poput svinje i psa uz sv. Antona Opata, koji će ovom svecu pribaviti zaštitništvo od bolesti domaćih životinja i zoonoza... (1, 2).

Cilj i metode istraživanja

Za ovu priliku izdvojeno je 15 svetaca za koje se u kršćanskoj tradiciji cijeni da imaju zaštitničku moć ili da pomažu kod bolesti vezanih za probavni sustav.

Cilj je prikaza da se uz kratke hagiografske prezentacije objasni veza rečenih svetaca s bolestima probavnog sustava i podsjeti na njihovo značenje u tradicionalnoj etnomedicini kršćanskoga puka.

Kao i u prethodnim radovima sa sličnim temama (5-7) i ovoga su puta primijenjene identične metode. Podaci su najprije prikupljeni iz općih i enciklopedijskih izdanja iz tog područja (8). Slijedi opća hagiografska literatura (9) i specijalna bibliografska djela o svecima zaštitnicima (1, 10, 11). Dio podataka dobiven je i putem interneta (12-15). Istraživanje je provedeno i na terenu obilaskom sakralnih objekata i etnografskih muzeja te razgovorom s ljudima koji poznaju sakralnu i pučku tradiciju.

Rezultati

Nakon temeljnog pregleda dostupne literature i skupljenog materijala za ovu priliku registrirano je i izdvojeno 15 svetaca koji se vežu uz organe ili bolesti probavnog sustava. Franjo Asiški, Ivana Franciska de Chantal i Toma Akvinski vežu se uz bolesti želuca. Kod grčeva u trbuhu, crijevnih bolesti, proljeva i upale crvuljka pomažu: Albertino, Aredije, Batilda, Erazmo, Ignacije Lojolski, Pantaleon, Pavao, Udalrik, Veronika Giuliani i Wolfgang. Zaštitnici od bolesti jetre su: Franjo Asiški, Josip Benedikt Cottolengo i Toma Akvinski. Oboljeli od tifusa i paratifusa zazivaju sv. Damaza, a u epidemijama kolere zaštitnik je sv. Franjo Marija iz Camporossa.

Zaštitnici od bolesti želuca

Sv. Franjo Asiški (Asiz, 1182. - 1260.)

Upravo je nevjerojatno koliko se medicinskih refleksija isprepleće s njegovim svetim životom. Počelo je susretom s gubavcem pred crkvom sv. Damjana u Asizu, što je preusmjerilo njegov životni put pa će od nestašnog mladića iz imućne obitelji postati utemeljiteljem najbrojnijeg i najpopularnijeg kršćanskog reda franjevaca i jednom od najimpresivnijih ličnosti u povijesti Crkve. Kasnije, na čestim putovanjima budući se svetac nebrojeno puta susretao s takvim i sličnim bolesnicima, ili su oni hodočastili k njemu. Uz to nemjerljivo je bila značajna njegova nazočnost tijekom čestih kužnih i inih epidemija. A bio je sv. Franjo ne samo siromašan već i vrlo krhka zdravlja, pa će tako skrhan mnogim bolestima, relativno mlad, u 44. godini izdahnuti u Asizu 4. listopada 1226. godine. Za života je imao stalne želučane smetnje, vjerojatno zbog vrijeda na dvanaesniku, a možda i raka na želucu. Biografi navode i smetnje s jetrom (na što bi upućivali simptomi vodene bolesti s oticanjem nogu) te sa slezenom (?). Uz to vrlo je sigurno da je bolovao i od sušice te da je prebolio i malariju. Patio je od teških i upornih glavobolja popraćenih smetnjama vida (gotovo je oslijepio) i bolima u očima, što bi moglo biti posljedica glaukoma uz kronični iridociklitis te trahoma dobivenog negdje na Istoku. Svetac je sve svoje tegobe neobično hrabro podnosio služeći tako primjerom sljedbenicima i puku koji će, bolujući od tih bolesti, u sv. Franji tražiti zaštitnika i utjehu (slika 1).

Slika 1. Franjo Asiški je među inim vjerojatno bolovao i od vrijeda na dvanaesniku, možda i raka na želucu te vodene bolesti zbog smetnji s jetrom. (Paulus-Antonius Senser: Zanos sv. Franje. Ulje na platnu, oko 1750. Samostan i crkva Našašća svetoga Križa, Osijek)

Ivana Franciska de Chantal (Dijon, 1527. – Moulins, 1641.)

Nakon što je mlada s četiri sina ostala udovicom, presudno će joj biti duhovno druženje s dva buduća sveca – Franjom Saleškim i Vinkom Paulskim. Oni su je nadahnuli i poduprli u osnivanju samostana koji je postao utočištem udovicama i ženama koje nisu mogle ispuniti stroge uvjete drugih redovničkih zajednica.

U tradiciju je ušla kao zaštitnica od želučanih bolesti, jer je za života dugo patila i uspješno se nosila s takvih smetnjama. Uz to zaziva se i kao zaštitnica od paralize.

Toma Akvinski (Frosinone, 1225. – Pariz, 1274.)

Markantan profesor na sveučilištima u Orvietu i Napulju, legendarni profesor u Parizu i jedan od najboljih crkvenih mislilaca i pisaca. Uz brojna djela, svakako najvažnije je "Summa theologiae" slijedom čega se s pravom smatra "najsvetijim među učenjacima i najučenijim među svecima".

Zbog svoje učenosti univerzalni je zaštitnik školaraca, poglavito akademičara te knjižara. Budući da je za života patio zbog gastritisa koji je stoički podnosio, postao je zaštitnikom od želučanih i jetrenih bolesti (slika 2).

Slika 2. Sv. Toma Akvinski bolovao je od gastritisa koji je stoički podnosio. (Benozzo Gozzoli. *Trijumf sv. Tome Akvinskog*, 1471. *Tempera na dasci*, Louvre, Pariz.)

Grčevi u trbuhu, crijevne bolesti, proljev, upala crvuljka

Albertino (XIII. st.)

Benediktinac u samostanu Santa Croce di Fonte Avelana, zatim generalni prior kongregacije. U crkvenoj povijesti slavi se zbog zasluga oko uspješnog smirivanja konflikta između Crkve i lokalnog stanovništva. No, kako i zašto je izabran za zaštitnika od boli u trbuhu i od proljeva, nažalost, kao i u još nekim slučajevima, nije zabilježeno.

Batilda (VII. st.)

Irkinja, žena Klodviga II. u franačkoj pokrajini Neusteriji. Nakon muževe smrti povukla se u samostan što ga je ranije bila podigla u Challesu.

Zapamćeno je da je potkraj života oboljela od neke teške crijevne bolesti s jakim i upornim grčevima koje je uspijevala smiriti jedino molitvama. Kako je već prije, kao vladarica, stekla ugled u puku, razumljivo je da će i njezin način u nadvladavanju bolesti nadahnuti mnoge koji su patili od najrazličitijih trbušnih bolesti – od grčeva i proljeva do upala crvuljka.

Erazmo (III./IV. st.) - Biskup iz Formija u južnoj Italiji, koji je svoje mučeništvo proživio u doba Dioklecijanova progona 303. Po nekim predajama najprije je bio biskup u legendarnoj Antiohiji, odakle ga je anđeo odnio na zapad gdje je bio mučen i pogubljen, prema nekima u Sirmiju, no prema drugima odnesen je u Ohrid, a pogubljen u Italiji. Tortura kojoj je bio podvrgnut po mnogočemu je osebujna: živomu su mu rasporili utrobu i čupali organe, a crijeva namatali na vitlo. To će poslužiti kao logična asocijacija pri izboru ovoga sveca za zaštitnika i pomoćnika u svim bolima u trbuhu, poglavito crijevima, i pratećim upalama te bolima tijekom porođaja. Usputno možemo spomenuti da je motovilo kao "mučenički alat" potaklo tokare da sv. Erazma proglašaju svojim zaštitnikom, a zbog namotanih crijeva, koja se ponekad doimlju poput broskogoga užeta, zagovornikom ga prihvatiše i užari, pa i mornari (slika 3).

Slika 3. Sv. Erazmo – zaštitničke moći proizašle iz torture. (*Mučeništvo sv. Erazma, ulje na platnu nepoznatog pavlinskog slikara, župna crkva sv. Ane, Križevci*)

Ignacije Lojolski (Dvorac Loyola, u Baskiji, 1491. – Rim, 1556.)

Osnivač Družbe Isusove, elitnog reda koji će postati jednim od stupova Katoličke crkve. U mladosti započetu vojničku karijeru bio je prisiljen zapustiti zbog teškog ranjavanja. Za dugotrajnog liječenja počinje izučavati knjige s vjerskim

sadržajem, nakon čega i sam počinje pisati. Zahvaljujući takvom preobraćenju, uspijeva nadvladati ne samo fizičku bol tijekom i nakon kirurških zahvata kojima je bio više puta podvrgnut, već i doseći duhovni mir u kojem će nastati znamenite “Duhovne vježbe”, svojevrsni “vademe-kum” budućoj subrači reda “Družbe Isusove”. Prizdravivši, nastavlja studij koji završava u Parizu gdje s nekolicinom istomišljenika godine 1534. osniva “Družbu Isusovu”. U Rimu dovršava pravila Družbe te od pape ishoduje uređovno priznanje i do iznenadne smrti godine 1556. ostaje njegovim prvim generalom.

Ubrzo nakon smrti postaje višestrukim patronom – najprije svojih sljedbenika isusovaca, zatim duhovnih vježbi, domova za duhovne vježbe te djece i ratnika. Premda nije potpuno jasno zašto su mu se počeli obraćati i oboljeli od upala u trbuhu, poglavito kod upale crvuljka, asocijacija bi mogla biti s nizom teških operacija s pratećim vrućicama kojima je bio podvrgnut nakon ranjavanja u ratu.

Pantaleon (Nikodemija, III./IV. st.)

Uz sv. Luku Evanđelista te svetu braću Kuzmu i Damjana, Pantaleon je zacijelo najveći liječnik među kršćanskim svecima. Popularnost stečena po čudesnim izlječenjima izazvala je veliku zavist dijela liječnika koji ga kao kršćanina zbog krivovjersva prijaviše caru. Ne mogavši podnijeti Pantaleonov trijumf, na montiranome procesu, uvrijeđen i pred narodom ponižen, car presudi Pantaleonu smrtnu kaznu u najtežim mukama.

Nemalo zatim svečev kult podjednako se je raširio na Istoku i na Zapadu, gdje ga zazivaju u najrazličitijim prilikama i mnogim bolestima, a kao svojevrsna “specijalnost” pripisuje mu se pomoć kod grčeva u trbuhu te hernije i hidrokele. Uz to, u našoj se tradiciji štuje i kao jedan od četrnaest svetih pomoćnika. Za razliku od preostale trinaestorice, kojima se pripisuje manji broj dijagnoza, uz sv. Pantaleona stoji samo atribut “liječnik”, kao dovoljan dokaz o poštovanju njegova liječničkog umijeća.

Pavao Apostol (I. st.)

Nakon čudnog preobraćenja na kršćanstvo i kraćeg pustinjačkog života pridružuje se Kristovim učenicima. Zahvaljujući izuzetnom daru propovijedanja i brojnim poslanicama, postat će jedna od središnjih ličnosti prve Crkve. Na trećem velikome misionarskom putovanju bi uhićen u Palestini i sproveden u Rim, gdje će skupa s Petrom podnijeti mučeništvo i na kraju, kao Rimljanin biti pogubljen odrublivanjem glave mačem. Štjuju ga najčešće kao zaštitnika nekih zanimanja, smatra se zaštitnikom od ugriza otrovnih zmija, a zavisa se kod bolesti ušiju i naglušnosti te pri grčevima u trbuhu. U prvom slučaju ishodište je legenda prema kojoj je na jednom od putovanja, na Malti, sretno preživio ugriz otrovnica, a u drugom oživljavanje mladića koji je, nastojeći čuti njegovu propovijed, pao s visokog zida. Glede grčeva, izvor asocijacije nažalost nije znan.

Udalrik (Augsburg, 890.-973.)

Jedan od najštovanijih njemačkih svetaca koji će od svoje trideset i treće godine do smrti obnašati čast biskupa u rodnome gradu. Podjednako je ostao zapamćen

po uspješnome duhovnom poslanju i javnom djelovanju. Najprije je posredovao u pomirenju cara Otona I. s odmetnutim sinom, a zatim je, tijekom najezde Mađara 955., samo u svećeničkoj mantiji, stao na čelo vojske i zaustavio napadače. Postavši za života ne samo duhovnim pastiror već i stvarnim vođom, nakon smrti trajno je zaživio i u legendi. U Njemačkoj te mnogim drugim krajevima bespomoćni mu se puk tradicionalno obraća u najtežim situacijama i uz brojne bolesti, kao što su: epilepsija, delirantna stanja, vrućice, slabosti, trajna povraćanja, a nakon njezine pojave (XVIII. i XIX. st.) i nova pošast – kolera. Za većinu dijagnoza teško bi bilo pronaći pouzdaniju asocijativnost u stvarnosti i legendama, no u usporedbi s veličinom kulta, to i nije presudno važno.

Veronika Giuliani (Mercatello, 1660. - Città di Castello, 1727.)

U sedamnaestoj godini stupa u red reformiranih kapucinki koje će po sv. Klari dobiti ime klarise. Najveći dio života provela je u samostanu Città di Castello u Umbriji gdje je trideset godina podučavala novakinje. Cijeli joj je život bio ispunjen tajanstvenim viđenjima i porukama, pojavile su joj se i karakteristične stigme, a na kraju je doživjela i moždani udar s trajnim posljedicama. Kako je uz to bolovala i od kroničnih trbušnih bolesti, očito joj, fizički gledano, život nije bio lagan. No, kako je buduća svetica sve tegobe bespogovorno podnosila u slavu svoga zavjeta, to se nadaleko pročulo, pa će nakon smrti biti proglašena i štovana kao zaštitnica od moždane kapi te febrilnih trbušnih bolesti, poglavito upale crvuljka i dizenterije.

Wolfgang (Pfullgen, 924. – Regensburg, 994.)

Predavač i dekan u katedralnoj školi u Trieru, misionar po Češkoj i Mađarskoj, osnivač biskupije u Pragu. Kao biskup u Regensburgu zapamćen je po brojnim izgrađenim crkvama i samostanima te javnim djelovanjem u cijeloj Bavarskoj. Vjeronanje u njegove čudesne moći započinje još za njegova života, a trajnu karizmu stječe zahvaljujući više od 200 zabilježenih svjedočanstava o čudesnim ozdravljenjima brojnih bolesnika koji su nastavili hodočastiti na svečev grob ili u crkve posvećene njemu. Među ozdravljenima najčešće dijagnoze bile su: uzetost, moždani udar i bolesti očiju, a odmah za njima slijedili su bolesnici s kroničnim bolima u trbuhu i proljevima te bolesti nogu, kostobolje, kraste i krvarenja.

Bolesti jetre

Josip Benedikt Cottolengo (Bra kraj Cunea u Italiji, 1786. – Torino, 1847.)

Kanonik katedrale u Torinu. Impresioniran sudbinom napuštenih bolesnih rasprodao je sve svoje iole vrijedno, kupio mali stan, a zatim i baraku u koje je smjestio nekoliko bolesnih beskućnika kojima posvećuje preostali dio života. Umro je u epidemiji tifusa 1842. godine. Primarno se štjuje kao zaštitnik od zaraznih bolesti, a nakon što se kasnije ukazao u snu jednoj časnoj sestri koja je potom čudom ozdravila od jetrene ciroze, sv. Josip Cottolengo biva prihvaćen i za zaštitnika od bolesti jetre.

Kao zaštitnici od bolesti jetre cijene se još **Franjo Asiški** i **Toma Akvinski** o kojima je bilo riječi među zaštitnicima od bolesti želuca. Dok je prvi svetac vjerojatno bolovao i od ciroze, u drugom slučaju asocijativnost nije poznata, no mogla bi se temeljiti na krivoj prosudbi o vezi gastričnih kolika i jetre.

Zarazne bolesti vezane uz probavni trakt

Uz zarazne bolesti lokalizirane u probavnom traktu u kršćanskoj pobožnosti kao specifični zaštitnici i pomoćnici zaživjeli su "specijalisti" za koleru, tifus i paratifus.

Franjo Marija iz Camporossa (1804. – 1866.). Dok je za teške epidemije kolere 1866. godine u Genovi najveći dio prestrašenog pučanstva pobjegao u okolna brda, otac Franjo dobrovoljno se javio za ispomoć u bolnicu za kužne bolesti te samoinicijativno obilazio kuće, pronalazio bolesne, dvorio ih i pomagao koliko su mu snage i znanje dopuštali. Nažalost, uskoro je i sam obolio od kolere i nakon tri dana umro. Nakon prestanka epidemija u puku se proćuo glas o njegovoj žrtvi što ga je zatim uzdiglo na čast sveca i pribavilo mu atribut svetog zaštitnika od kolere (slika 4).

Slika 4. Sv. Franjo Marija iz Camporossa – primjer sveca koji je, pomažući oboljelima od kolere, i sam obolio i umro od te bolesti

Udalrik – kao i za većinu navedenih bolesti tako je i za koleru, nakon prvih pandemijskih valova krajem XVIII. i tijekom XIX. stoljaća, sv. Udalrik izabran za zaštitnika od te nove i nepoznate bolesti na osnovi trajno stečenog autoriteta i vjerovanja puka u univerzalne svećeve zaštitničke moći.

Damaz (Portugal, početak IV. st. – Rim, 384.). Rimski papa, erudit i izvrstan poznavatelj crkvene povijesti, autor hagiografske zbirke stihova "*Carmina*" posvećene prvim kršćanskim mučenicima i pomagač sv. Jeronimu u prevođenju Svetog pisma.

Premda nije znan povod, sv. Damaz se smatra zaštitnikom od febrilnih bolesti te posebno od tifusa i paratifusa.

Rasprava

Nakon kratkih izdvojenih hagiografskih prikaza 15 svetaca koji se štiju kao zaštitnici od glavobolje, rećenu skupinu pokušat ćemo analizirati s još nekoliko razlićitih motrišta. Gledano prema spolu muškaraca je znatno više: 12 (80%) naprama 3 žene (20%), što odgovara i omjeru među ostalim svecima zaštitnicima gdje su muškarci zastupljeni u oko 70%, a žene u oko 30% slučajeva.

Kronološki gledano četiri sveca spadaju među ranokršćanske mućenike iz razdoblja od I. do IV. stoljeća, šestero je živjelo u srednjem vijeku, a petero su razmjerno novi sveci iz razdoblja XVI. do XIX. stoljeća. Ranokršćanski mućenici žive i stradavaju diljem Rimskoga Carstva podjednako na Bliskom istoku, kao i u samome Rimu, a kasnije ih susrećemo u Europi pretežno među Talijanima i Nijemcima.

Glede razloga odabira "specijalizacije" prema probavnim organima samo je u jednom slučaju bila presudna asocijacija s torturom i mućenićkom smrću (Erazmo). Petero je bolovalo i uspješno se nosilo s bolešću (Batilda, Franjo Asiški, Ivana Franciska de Chantal, Toma Akvinski i Veronika Giuliani), jedan je obolio i umro lijećeći oboljele od kolere (Franjo Marija iz Camporossa). U dva slućaja radi se o autosugestivnom učinku (sv. Josip Benedikt Cottolengo javlja se u snu bolesnici koja njegovim zagovorom ozdravljuje, a slićan su razlog i "ćudesna" ozdravljenja uz grob sv. Wolfganga. U preostalih šest primjera nije znana izravna hagiografska veza s bolestima probavnog trakta, što se moće objasniti ćinjenicom da se tu radi o autoritativnim i karizmatiskim lićnostima koje su nerijetko višestruki zaštitnici i od drugih bolesti.

Zaključak

Ne ulazeći u moguće dublje medicinske, religijske, psihosocijalne i ine analize, u zaključku ovog tek fragmentarnog prikaza ostaje nada da se uspjelo potaknuti ćitatelja na još jedan od mogućih naćina sagledavanja povezanosti bolesti (u ovome slućaju probavnog sustava) i jednog od nebrojenih tradicionalnih pokućaja kojima su im se ljudi u prošlosti nastojali suprotstaviti. Na taj naćin sagledan fenomen svetaca-zaštitnika izlazi iz usko religijskih okvira i ukljućuje se u sloćeni sustav razvoja medicinske misli i prakse u njezinim najrazlićitijim aspektima.

Literatura

1. ŠKROBONJA A. Sveti od zdravlja. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2004.
2. BADURINA A. Ur. Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva i Ivančević R. Uvod u ikonologiju. Drugi pretisak prvog izdanja iz 1979. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1990.
3. DORN V. Liječnici - sveci. Bogoslovska smotra 1974;44: 140-9.
4. FRANCO P. "I medici Santi" nella storia e nella leggenda. Pescara: Editrice Italica, 1980.
5. ŠKROBONJA A, MUZUR A. The cult of St. Lucia, patroness of the eyes: some examples from Croatian ethnomedical tradition - In occasion of 1700 years from her martyrdom. Int Ophthalmol 2004;25:37-41.
6. MUZUR A, ŠKROBONJA A, ROTSHILD C, ŠKROBONJA A. JR. Saints - Protectors From Snake Bite - A short overview and a tentative analysis. J Religion Health 2005;44:31-8.
7. ŠKROBONJA A, MUZUR A, JURDANA S. Cult of St Blasius, patron saint of throat sufferers and of otolaryngologists, in Croatia. In J Pediatr Otorhinolaryngol 2005 Mar; 69(3) 301-4.
8. Bibliotheca Sanctorum, 12 voll. Roma: Universite Lateranense; 1961.-1970.
9. LAZARINI P. Il libro dei Santi. Padova: Edizioni Messagero di San Antonio. 1993.
10. FREY EF. Saints in medical history. Clio Medica 1979; 14: 35-70.
11. KORDIĆ Š. Sveci zaštitnici zdravlja u starom Trogiru: U: Tartalja H. ur. Radovi međunarodnog simpozija održanog prigodom proslave 700. obljetnice spomen-ljekarne u Trogiru. Zagreb: Institut za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih znanosti JAZU, 1971., str. 99-110.
12. Catholic online saints index, <http://www.catholic.org/saints/stsindex.html>
13. Ökumenisches Heiligenlexikon. <http://heiligenlexikon.de/Biographien.htm>
14. Patron Saints, <http://www.catholic-forum.com/saints>
15. The Catholic Encyclopedia. <http://www.newadvent.org/cathen/>